

№ 3
(134)

PIK 2026
PIK XXXIV

ВАТРА

Ту мене мати породила
солодким молоком кормила
ту хочу жити умирати
де жили мій отець і мати

1. «Ватрочка» притігала як магнес
2. Олю, щось тут маєш
3. Голова ОЛ Григорій Троханівський
4. Оддале добрі видно сцену

5. Наталія Гладик презентує свою творчість
6. Нагорода „Вірний предкам”: зліва заступник Голови ОЛ Григорій Суханич, Іван Чижмар, Іван Щерба

7. Дівчата з «Лемківського Перстенника» перед виступом
8. Єдни слухають, а ми тяжко робимо....

«Дома найліпше» – 44 Лемківска Ватра в Ждині 2026

Од 17 до 19 липня 2026 року Ждиня зас би́ла місцьом, до якого вели дороги лемків з ріжних куточків Польщи, України, Словаччини, Сербії і інших країн. 44 Лемківска Ватра, проходяча під гаслом «Дома найліпше», би́ла не лем святом музики і танцю, але передовшитким стрічом спільноти, пам'яті, мови і культури. Три дни ватровиско жило своїм ритмом – од урочистого запаління ватри, през концерти на головній сцені, бесіди в літературнім шатрі і стрічи в хижі, аж по майстерню, вистави і Лемківску Спартакіяду.

Гасло тогорічної Ватри набрало особливого значиня в Ждині. Для лемківської спільноти „дім” не є лем місцьом для мешканя. То тіж мова, родинна пам'ять, краєвид Бескиду, спів, звичаї і свідомість власних коренів. В досвіді лемків то слово несе і пам'ять виселінь, втрачених сіл. Зато Ватра, котра кожного рока зберат при собі пару поколінь, остає символічним місцьом повертаня – до себе і до спільноти.

Так напавду для тих, яки приїжджають з далека, Ватра має свій початок в п'ятницю рано на горі Явір – місци, котре має особливе духовне значиня для лемків. Ту, в атмосфері молитви і спільноти, зібралися паломники, жеби разом помолитися та віддати честь духовній спадщині своїх предків.

44 Ватра би́ла урочисто запалена в п'ятницю, 17 липня, о год. 12.30. Старостом Ватри би́ли Штефан Клапик. Перший день належав передовшитким до молодого покоління. На сцені виступили ансамблі «Грайвітер», «Роса», «Крайочка», «Ручай» і «Вовча Зграя».

Бив то видимий знак того, же лемківська культура не є лем спомином минулого – она жиє серед діти і молоді, котри вчатся співу, танцю і музики та творят свої власні інтерпретації традиції.

Наступни години принесли виступи Галини Лукашонок, ансамблів «Студенти танцюють», «Аркан», «Думка» і «Вітрогон». Вечером на головній сцені появилися Крайка і Слов'яни, публика шаліла при виступі Штефана Штеца з його «Файтом», «Водограя» (який святкував 50 років своей діяльності) і фольково-рокового «Гаразд»-у.

Програма вказала єдну з найважливіших рис Ватри: разом з ансамблями, котри грають традиційний репертуар, виступають артисти, котри глядають нових форм. Фольк, традиційна музика, рок і сучасни звуки стрічаються ту без потреби вибрати медже нима.

Субота зачалася моментами задуми. О год. 10.30 ватряне зібралися в Місци Пам'яті жертв Акції «Вісла» і погиблих в часі війни в Україні. Ту представники делегацій лемківських організацій, архієреї і єреї, запрошени

Зміст:

«Дома найліпше» – 44 Лемківска Ватра в Ждині 2026	2
Від серця - До серця Іван Грицак	6
Oświadczenie Zarządu Głównego Zjednoczenia Łemków	8
Козаки і царській дзвін. Лемки обурени російском провокаційом в Гладішові Пйотр Яворський	9
Ікони, молитва і музика – вечір стрічи в Заменіцах Анна Буковска	10
П'ятдесят років разом. Історія парафії, яка стала домом Анна Буковска	10
Вільховецький Кермеш 2026 – пам'ять і сучасність Наталія Торопила	12
Лавреати ІХ єдиції конкурсу «Лемківщина оком дітини»	14
Фундація «Новиця» ім. С і М. Марковичів	16
Лемківський народний календар	17
З мойой полички Марія Сидор, Лілія Стасюк	18
О родоводі владики Томи Полянського, част II Михав Трохановські	19
Посмертна згадка	21
Інфо за лем часом Марія Сидор	24
Мамо, а тото што?	25
Свято лосянских мазярів Марія Сидор	27
XXV Міжнародний Фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини» – «Ватра єднання». Монастирська	28

Обкладинка: Анна Добровольска,
автор фотографії Норберт К. Іван

Фотографії: Норберт К. Іван, Каміль Палюшек,
Лех Клімек, Іван Грицак, М. Хрусьцель,
Анна Буковска, Марія Сидор, Анна Барнат

гості кожного рока віддають честь тим, котрих діткнула неволя виселінь, переслідувань і війни. В тишині прозвучали потихіцьки співи - то «Вічну пам'ять» співала «Лемковина» за Львова. Вдарено в Дзвін Миру. Потім відбулося офіційне привітання гостей 44 Свята Лемківської Культури і вручення відзначень «Вірний предкам». В тім році лавреатами нагороди «Вірний предкам» стали професор Іван Щерба з України і визначний етнограф Іван Чижмар з Словаччини.

Нагорода «Вірний предкам» є виразом найвищої пошани для осіб, які своєю науковою, громадською та культурною діяльністю в особливий спосіб причиняються до збереження спадщини, історії, культури і тотожності лемків.

По той часті Ватра вступила в свій повний, фестивальний ритм. На головній сцені виступали ансамблі з Польщі, України і Словаччини: «Кичера», «Зоря», «Свидниці Гелігонкаре», «Лемковина», «Калина», «Карпатянин», «Думка», «Бавниця», «Лемківський Перстеник» і «Вітрогон». Їх присутність пригадувала, же лемківська культура легко перетинає сучасні державні границі. В Ждині зустрічаються люди, котрих поєднує традиція, попри те, же доля веліла їм жити в різних куточках світа.

Вечірня частина суботи принесла зміну музичного клімату. Найперше виступили «Йосифович Live» і варшавська «Верховина», а потім сцену перейняли «Гайдамаки», «Надія» і «Етноґен». То була найбільш динамічна частина суботнього вечора – інспірація закорінена в традиції принесла на сцену неповторний фолк-рок і етно-фюзин.

Ватра 2026 засвідчила, же не годен її обмежити лем до концертів. Важливим місцем стріч бив «Простір Слова», то є літературне шатро при Лемко Стріт.

В п'ятницю дискутували гин о єврейській присутності на Лемківщині, о переслідуванню лемків, котрих слідив апарат безпеки (на основі книжки о Павлі Штефанівским) і о книжці др Ольги Соляр «Дике поле. Контрнаступ».

Субота принесла розмову о романах на Лемківщині, стрічу з проф. Ігором Галагідом, посвячену пам'яті о польсько-українським конфлікті, і презентацію другого, доповненого видання книги проф. Богдана Гальчака «Історія лемків од середньовіччя до сучасних часів».

Тоти стрічі мали особливу вагу. Історія Лемківщини не існує в порожнечі – то є історія місця, в котрім через покоління жили побіч себе лемки-українці, поляки, євреї і роми. Розмова о спільній, часто тяжкій минулості, стає тіж розмовою о сучасності і відповідальності за пам'ять.

Другим важливим місцем била хижа. Ту мож було на довше затриматися, далше од сценічного шуму, зустрітися з історією і штуком.

В програмі били м.ін. фільм «Миколай Ґабло – лемківська пам'ять Вільхівце», презентація проекту «Оповім ти дашто» разом з лемківськими анімованими фільмами, стріча о краєвиді гір і долин в піснях карпатських горян і показ документальних фільмів. В суботу учасники могли послухати бесіду о листах лемків з років 1947–1948 і взяти участь в стрічі присвяченій лемківській кривульці з околиць Команьчи, занесеної до Національного списку нематеріальної культурної спадщини.

Три дні діяв тіж «Простір Образу» – галерея в хижі і пленерова галерея. Представлено вистави «Роми

і євреї питаються нас о Лемківщину», «Пам'ять Лемківщини. Шибеничний Верх в Ізбах 1769–1770», «Ватра в фотографії Івана Чижмаря», «Прикликаня. Лемківщина в діалозі штуки і поколінь», як тіж роботи лемківських діти і молоді, надіслани в рамках конкурсу «Лемківщина оком дітини».

Сипанец при хижи отворив Звукове Студію «Голоси минулого». Од п'ятниці до неділі мож було слухати звукови записи проф. Романа Райнфуса, як тіж записи з приватних архівів. Таким чином давни голоси – записани в іншим часі і в чисто інших обставинах – донеслися до учасників гнешньої Ватри.

Ватра не обмежалася до глядана і слуханя. На Ватроці проходили пластични занятя – м.ін. лемківське орігамі, рисування, квілінг і творіня «Поштівки з Ватри».

В Майстерні мож було навчитися робити писанки, ліпити з глини або робити кривульку. Перший раз Тома Дошна презентував випалення дегтю, подля стародавних способів – так як давно випалляли мешканці Білянки.

Таки занятя дозволяють видіти, же традиція не мусит бити експонатом замкненим в вітрині. Мож єй взяти до рук, перетворити своїма руками і передати далі. Для наймолодших учасників Ватри часто є то перший безпосередній контакт з техніками і символами, пов'язаними з культуром їхніх предків.

Не бракувало тіж спортивних емоцій. Лемківська Спартакіяда в п'ятницю запрашала учасників до футбольного турніру, конкурсу різання дров «моя-твоя» і змагань «стронгмен», в котрих вибрано найсильнішого шугая. Серед конкуренцій били м.ін. качаня колод, переносиня дерев'яного кльоца та біг з газдиньом на плечах.

Субота принесла дальши конкуренції: шаховий турнір, волейбольний турнір і теренову гру «Найдися на Ватрі». Спортивна частина фестивалю має свій

особливий характер – є рівночасно змаганьом, забавом і нагодом для нових знайомств. Побіч великої сцени, викладів і вистав творит інший, «свобідніший» простір спільноти. Доказом того най буде спільний матч, який розограла спонтанно зобрани команди руснаків зо Сербії і Польщі.

Неділя то тіж Служба Божа при ватряним полі. Владика Аркадій Трохановский повів, же Лемківська Ватра є не лем культурним фестивалем а й паломництвом віри. «Хто не знає свого минулого, тот не достойний свого будучого», — пригадав архиерей відомий вислів, зазначаючи, што Ждиня каждый рік стає місцьомм стрічи люди, котрих єднає пам'ять, віра і культура.

Єрарх підкреслив, же лемківська земля пам'ятає о трагедії виселінь, але рівночасно є простором, де родитися надія і єдність. Особливу увагу звернув на відповідальність родини за передаваня наступним поколінням віри, мови, культури і традицій, бо то праві в родині формуєся духовна і національна ідентичність людини.

Коментуючи виклики сучасного світа, єпископ закликав не піддаватися ненависти, маніпуляціям і провокаціям, але будувати мости взаємного порозуміння, оставаючи вірними Христови та духовній спадщині своїх предків.

Останній день Ватри зачався о год. 12.00 програмом «Дома смачна і солома». На сцені виступили «Бавниця» – лемківський дитячий танцювальний ансамбль зо Зимной Води (Україна), «Кичерка» з Лігниці, лемківське вокальне тріо «Дивоцвіт» зо Зимной Води (Україна) і «Лемківський Перстеник» з Горлиц. Потім оголошено результати конкурсу «Лемківщина оком дітини», мав місце конкурс рецитації і співу, а в пополудневим блоці виступили м.ін. хор «Благовіст» з Криниці, Фольклорний ансамбль Русинского культурного центру у Новім Саді (Сербія) і дуо з Маластова «Музика Карпат».

О год. 18.30 мало місце урочисте загашиння 44 Лемківскої Ватри. Огень, котрий запалили пред трьома днями як знак початку свята, тепер зістав загашений. Але разом з ним не кінчиться сама Ватра – ей найважливіші елементи учасники забирають з собою: стрічи, бесіди, мелодії, спогади і приналежність до Рідної Земли.

Лемківська Ватра в 2026 році вказала, же ей сила є в різноманітності. На єдній сцені черялися артисти, котри презентували різни музични напрями – од традиційной, через фольк, рок і сучасни етнічни аранжції. В літературнім шатрі бесідували о історії і пам'яті. В хижі оглядали фільми і вистави. На майстернях вивчали стародавни ремесла. На спортивній царині змагалися молодши і старши. Діти і молодь виступали

побіч досвідчених артистів. Такий характер Лемківскої Ватри добрі віддало тогорічне гасло «Дома найліпше». Дім не мусит находитися на єдній вулиці, під єдним номером. Може бити мовом, пісньом, спомином, стрічом при горючій ватрі. Може бити місцьом, до котрого вертатся раз до рока, жеби пригадати собі, ким зме і одкаль походиме.

Ждиня під час 44 Лемківскої Ватри зас била таким домом. Домом отвореним, багатопокіньовим і промавляючим різними голосами. І може праві зато, коли огень Ватри гасне, ей учасники не відчувають правдивого кінця. Остає в них свідомість, же так як 19 липня 2026 рока, так і в липни 2027 рока можемо повісти єден другому: „Видимеся при Ватрі”.

Анна Буковска

ВІД СЕРЦЯ - ДО СЕРЦЯ

На Ватрі ОЛ переказало лемкам в Україні стари двері зо села Білична.

Лемківська Ватра в Ждині. 18.07.2026.

Ми цю подію тримали деякий час в таємниці, як сюрприз.

Сьогодні той день, коли ми відкриваємо історію. Лемківські двері з лемківської хижі (хати) з с. Білична. Для кожного Лемка з України ці двері то є лемківська святиня, вони є символом тої хижі де жили діди-прадіди, тих хиж котрі були спалені, тих сіл котрих вже немає.

Щиро дякуємо Григорію Троханівському та усім нашим лемкам з Об'єднання лемків в Польщі, за цей подарований вами лемкам з України скарб.

Ці двері займуть достойне місце в нашому Музейному Комплексі Лемківське Село м. Монастириська.

Я надзвичайно гордий що беру участь чи не найбільшій та відповідальній цьогорічній події в моєму житті, доставляємо двері до України.

Лемківські двері їдуть до лемків в Україну, їх там чекають вже дуже багато років.

Іван Грицак

З нагоди 80-ліття Василя Шляхтича
Складаме побажання міцного здоров'я,
Наснаги, щастя в родинному колі!
Жичиме Божого благословіння на Многі
і Благі літа!

Головна управа Об'єднання лемків
Редакція «Ватри»

Василь Шляхтич

Вродився 10 серпня 1946 року в Улючі над Сяном. В 1947 році, як майже однорічне дитя, бив разом з родичами та мешканцями спаленого рік скорше села насильно виселений на західні землі Польщі, де мешкат до гнеска.

Перший вірш написав як десятирічний хлопець. Вірші на добре зачав писати, коли мав штирнадцет років. Писав і пише їх по-українски, по-польски, по-лемківски, як тіж в діалекті рідного Надсяння.

Перший вірш бив надрукований в 1963 році в тижневику нашої громади «Наше слово». Од того часу дальши вірші публікувани били в україномовних газетах і часописах у цілім світі. Часто публікує в лемківским кварталнику «Ватра».

Видав сім збірок поезії в рідній мові. Є то: «Мій Улюч», «На схилах Карпат», «Я син України», «Тільки з Богом», «Букет з рідних слів», «Мій поетичний сад», перша частина – сонети, «Мій поетичний сад», друга частина – автограмні сонети.

В 2023 році видав першу збірку поезії в польській мові – «Iskierka nadziei», а в 2026 році збірку «Sonety».

Щиросердечно вітаю з уродинами Брата
Михайла Марковича!

Хай довгими будуть у щасті літа!

Памятаю, дякую, люблю!

Люба

Михайлові Марковичові з нагоди 80 ліття !

Жичиме успіхів в нелегкой праці

на громадській ниві,

Здоров'я і Божих ласк на многі і благі літа!

Головна управа Об'єднання лемків
Редакція «Ватри»

Oświadczenie Zarządu Głównego Zjednoczenia Łemków w sprawie eksponowania rosyjskiej symboliki imperialnej w Gładyszowie na Łemkowszczyźnie

Z ogromnym oburzeniem i głębokim niepokojem przyjęliśmy informacje dotyczące uroczystości, która odbyła się w starej oraz właśnie budowanej cerkwi prawosławnej w Gładyszowie, podczas której przedstawiciele stowarzyszenia Związek Kozaków w Polsce przekazali dzwon ozdobiony symboliką imperialnej Rosji.

Wydarzenie to miało charakter jawnej demonstracji rosyjskiej symboliki imperialnej i militarnej. Zdjęcia opublikowane w Internecie pokazują osoby ubrane w stroje stylizowane na imperialne mundury rosyjskie, a także ludzi noszących georgijewskie wstążki – symbol utożsamiany dziś jednoznacznie ze współczesnym rosyjskim imperializmem, agresją i wojną prowadzoną przeciwko narodowi ukraińskiemu oraz polityką zastraszania wolnych narodów Europy Środkowo-Wschodniej.

Dla wielu Łemków jest to sytuacja bolesna i nie do zaakceptowania. Łemkowszczyzna nie jest miejscem dla propagowania symboliki państwa, które przez stulecia było zaborcą, okupantem i narzędziem wynaradawiania narodów tej części Europy. Rosyjskie imperium przynosiło na nasze ziemie cierpienie, represje i podziały. Dziś, w czasie trwającej wojny rosyjsko-ukraińskiej, publiczne eksponowanie symboli rosyjskiego imperializmu jest szczególnie oburzające i moralnie niedopuszczalne.

Stanowczo podkreślamy, że nie można utożsamiać społeczności łemkowskiej z tego rodzaju działaniami i manifestacjami. Łemkowie nie chcą być wykorzystywani jako narzędzie do promowania prorosyjskich ideologii czy środowisk związanych z rosyjskim imperialnym myśleniem.

Szczególne oburzenie budzi fakt, że przez ostatnie lata podczas łemkowskich wydarzeń, w tym Watr, prowadzono zbiórki pieniędzy na budowę tej cerkwi, apelując do solidarności i wspólnotowości Łemków. Wielu ludzi wspierało tę inicjatywę w przekonaniu, że powstaje miejsce modlitwy i duchowej jedności. Tymczasem dziś przestrzeń ta została wykorzystana do organizacji wydarzenia o wyraźnym prorosyjskim i imperialnym charakterze.

Nie zgadzamy się na obecność organizacji i środowisk, które publicznie eksponują symbole utożsamiane ze współczesną agresją rosyjską.

Nie zgadzamy się na normalizowanie rosyjskiej propagandy pod przykrywką religii czy tradycji.

Nie zgadzamy się również na instrumentalne wykorzystywanie Łemków oraz historii Łemkowszczyzny do budowania narracji służących obcemu imperializmowi.

Dlatego wyrażamy stanowczy sprzeciw wobec działań duchownych i środowisk, które dopuścili do tej sytuacji. Oczekujemy jasnego odcięcia się od symboliki imperialnej Rosji oraz od organizacji promujących tego rodzaju przekaz. My, Łemkowie, mówimy dziś wyraźnie: nie ma naszej zgody na prorosyjskie manifestacje na Łemkowszczyźnie. Nie ma zgody na gloryfikowanie symboli państwa prowadzącego brutalną wojnę i próbującego podporządkować sobie inne narody. Łemkowie stoją po stronie godności, wolności i prawa narodów do życia bez przemocy i imperialnej dominacji.

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

Gorlice, 26.05.2026

Козаки і царській дзвін. Лемки обурени російськом провокацією в Гладішові

Представники лемківської меншини запротестували проти передачі церкви на історичній Лемківщині дзвона з царськими символами.

9 мая — в святкований російськом владіміра путіна День Перемоги — Союз козаків в Польщі і Козацька Організація в Королівстві Іспанія передали православній парохії в Гладішові дзвін з символом російської імперії.

В своїх соціальних медіях Союз Козаків в Польщі повідомив, що дзвін був вилитий з Благословінням православного Архєпископа Паїсія (Петра Мартинюка), предстоятеля Перемишльсько-Горлицької єпархії Польської Автокефальної Православної Церкви. Дар прийняв гладішівський парох, о. Ярослав Ґрич, під час богослужіння. Священник поблагословив тіж дарувальників. Так само 9 мая Союз Козаків в Польщі склав вінці на гробах вояків, котри погинули під час Першої світової війни і були поховані Австро-Угорщином на воєнній цмонтері №. 55 в Гладішові.

„Перед почесною загиблим воякам прозвучав гімн російської імперії «Боже, Царя храни». Потім делегація козаків склала вінець перед пам'ятником, поставленим на честь тих, котри оддали своє життя за вітчизну. Панахиду одслужив парох православної парохії в Гладішові, отець Ярослав Ґрич” — читає на сайті Союзу козаків в Польщі.

Означат то, що люди, котри подаються за спадкоємцями козаків, передали дзвін з символами російської імперії парохії, котра знаходиться на території, на котрій в 1914 році напали царські війська. Вони тіж склали квіти в державних барвах росії і одспівали російській гімн на гробах російських загарбників з 1914 року, називаючи їх „оборонцями вітчизни“.

Треба при тім пам'ятати, що до Акції «Вісла» в 1947 році церква в Гладішові належала до Греко-Католицької Церкви. Аж в 1967 році була передана властями ПНР Православній Церкві. Того храму не має зати історичних зв'язків з росією, а символи російської імперії були введені до неї доперва в 2026 році.

Заяву в справі подій в Гладішові видала Головна управа Об'єднання Лемків — організації, котра репрезентує автохтонне населення Лемківщини і нащадків лемків виселених в рамках Акції «Вісла».

— З великим обурінням і глибоким непокоєм прийняли зме інформацію о події, яка одбилася в старій і якраз будуваний православних церквах в Гладішові, під час котрої представителі товариства Союз козаків в Польщі передали дзвін оздоблений символом імперської росії. Того подія мала характер явної демонстрації російської імперіальної і воєнної символіки.

Об'єднання звернуло увагу, що на опублікованих в Інтернеті фото видно люди, одягнені в одяг стилювання на російські імперіальні мундури, а тіж носячих георгіївськи (св. Юрія) стяжки — символ, котрий однозначно пов'язується з сучасним російським імперіалізмом, агресією і воєм веденом проти українського народу, а тіж з політикою залякування вільних народів центральної і східної Європи.

— Для більшості лемків є то боляча і не до прийняття ситуація. Лемківщина не є місцем на пропагування символіки держави, котра через століття була загарбни-

ком, окупантом і інструментом денационалізації народів той часті Європи. російська імперія приносила на наші землі страждання, репресії і поділи. Гнеска, в часі тирваючої російсько-української війни, публічне експонування символів російського імперіалізму є особливо обурююче і морально недопустиме.

Об'єднання лемків рішучо підкреслило, що не можна ототожнювати лемківську спільноту з такого роду діями і маніфестаціями, а лемки не хочуть бити використувати як інструмент до пропагування проросійських ідеологій або середовищ, пов'язаних з російським імперіальним думком.

— Особливе обуріння викликає факт, що в останніх роках під час лемківських подій, в тім числі Ватр, проводилися збірки гроши на будову того церкви, з апелями до солідарності і спільнотовості лемків. Дуже люди підтримувало тото ініціативу, в переконанню, що твориться місце молитви і духовної єдності. Тимчасом гнеска тото простір був використаний до організування події з виразним проросійським і імперіальним характером. Не згаджується на присутність організацій і середовищ, котри публічно експонують символи ототожнювані з сучасним російським агресією. Не згаджується на нормалізування російської пропаганди під прикриттям релігії або традиції. Не згаджується тіж на інструментальне використання лемків і історії Лемківщини до будовання нарації, яка служить чужому імперіальному — читає в заяві.

Представники лемківської меншини висловили при тім рішучий протест проти духовних дій Польської Автокефальної Православної Церкви і середовищ, котри допустили до маніфестації російського імперіалізму в Гладішові.

— Очікуємо чіткого відмежування од символіки імператорської росії, як тіж од організацій, котри пропагують такого роду наративи. Ми, лемки, гнеска ясно повідаємо: не є нашої згоди на проросійські маніфестації на Лемківщині. Не згідні зме з величанням символів держави, котра веде брутальну воєну і прибує підпорядкувати собі інші народи. Лемки стоять на боці гідності, свободи і права народів жити без насильства і імперіальної домінації — заявила Головна управа Об'єднання лемків.

Подія в Гладішові обурює тим міцніше, що Православна Церква була використана російським імперією до пропагування проросійських поглядів в Малопольщі і на Підкарпаття на зламі XIX і XX століття. Безпосередньо перед початком Першої світової війни довело то до кампанії переслідування «москвофілів», в тім числі лемків, котри перейшли з греко-католицизму на православ'є. Проба вербування населення Галичини російськом за допомогою релігії була єдним з факторів, котри довели до вибуху Великої війни, яка спустошила тіж Лемківщину.

Інцидент в Гладішові вписується тіж в ширшу кампанію використання Православної Церкви і козацького руху путінськом російськом на території Європи. Скорше подібні події мали місце м.ін. в Швеції. Відомо, що част «козацьких атаманів» співпрацює з російськими дипломатичними представництвами, а не мож виключити, що тіж зо спеціальними службами.

Пйотр Яворський

Ікони, молитва і музика — вечір стрічи в Заменіцах

Четвертого червня в Парафіяльному Домі в Заменіцах проходила особлива стріча, поєднана з вернісажем ікон авторства п. Кшиштофа Бакаляжа. Подія зібрала парафіян, гості - вшитких, котрим близка є духовна і мистецька традиція Східної Церкви.

Стрічу розпочав парох о. Павло Березка. В короткім слові пригадав роль ікони в житю вірних східної традиції — як образу, котрий не лем прикрашає храм, але є допомогом в молитві та веде чоловіка до духовної стрічи з Богом.

О своїй дорозі до іконопису розповів сам автор — п. Кшиштоф Бакаляж. Поділився з присутніма споминами о тім, як зачалося його зацікавління іконом, оповідав тіж о своїх перших працях і досвідах, зв'язаних з їх писаньом.

Мистецьку частину стрічи доповнив спів Парафіяльного хору. Разом з хористами виступили солісти, а музичний супровід забезпечили учні і абсолювенти Музичної школи в Лігниці. Їхній виступ приніс особливу атмосферу, поєднуючи красу музики з духовним характером представленого мистецтва.

По офіційній частині гості мали час спокійно обоздрити ікони, побісідувати з автором, поділитися своїма думками і вражіннями. Не бракувало тіж питань о техніку, символіку та значіння представлених образів. Парафіяне зрихтували почастунок, котрий став нагодом до дальшої бесіди і спільного проводжіння часу, и так стріча перетворилася в теплу товариську розмову.

Щира подяка належит вшитким, котри взяли участь — гостям, парафіянам, членам Парафіяльного хору, учням і абсолювентам Музичної школи, а особливо п. Єві та Кшиштофови Бакаляжам за підготовлєня і презентуваня зібраним ікон.

Анна Буковска

П'ятдесят років разом.

Заменіце, 20 червня 2026 року

П'ятдесят років парафії — то штоси інше, як лем дата в календарі. За тим числом стоять люде, їх молитви, щоденна праця, радости і трудности, а передовсім пам'ят о тих, котри в новім місци прибували одбудувати своє житя і зберегти то, што було для них найцінніше.

20 червня греко-католицька спільнота в Заменіцах (гміна Хойнів – Нижня Сілезія) зібралася, жеби разом святкувати свій ювілей. До місцевої церкви під покровом Св. Івана Хрестителя прийшли старши і молодши парафіяне, священники, єпископи і гості. Для більшости з них била то не лем урочистіст, але тіж нагода вернути споминами до початків спільноти.

Хрестителя прийшли старши і молодши парафіяне, священники, єпископи і гості. Для більшости з них била то не лем урочистіст, але тіж нагода вернути споминами до початків спільноти.

Ювілейну Літургію очолив владика Володимир Юшак, єпарх Вроцлавско-Кошалінський. Співслужив з ним владика Аркадій Троханівський, а тіж о. Павло Березка - теперішній парох - і священники з інших парафій. В молитві взяли участь тіж римо-католицьки священники.

Під час проповіді владика Володимир звернув увагу на то, же парафія твориться не лем будовом храму, але передовсім людми і їхньою вірністю. Протягом десятиліть ту хрестили дітей, молодь принимала перши Святи Тайни, подружя просили о Боже благословіння, а старши і хвори знаходили духовну підтримку. Ту тіж прощалися з тима, яки завершили земну мандрівку.

Історія заменіцької парафії зачалася писати в 1976 році.

В тот час душпастирська опіка над місцевима греко-католиками била зв'язана з діяльністю о. Івана Мартиняка, котрий служив в Лігниці, Модлі і Заменіцах. В наступних роках працювали в Заменіцах інши священники, передаючи собі відповідальність за духовне житя вірних.

Історія парафії, яка стала домом

В 2000 році парафія в Заменіцах була офіційно еригувана (створена). Появилася тіж потреба мати власний храм — місце, котре могло би стати центром спільноти. З ініціативи о. Богдана Гарасима була збудувана церква, освячена в 2005 році владикою Володимиром Ющакком.

Гнеска храм в Заменіцах є свідком історії кількох поколінь. Його стіни пам'ятають голоси тих, котри прийшли ту перед роками, і тих, котри вродилися юж на новій землі. Для старших то місце споминів, для молодших — частина їх сучасної ідентичности.

Особливим моментом ювілейних святкувань било вшанування найстарших парафіян. Пам'яткові грамоти, передани владиком Володимиром, стали символічним подякуваньом за роки вірности. За нима стоїть не лем історія єдної парафії, але тіж досвід цілого покоління, котре мусіло зачати своє житя од початку.

Важним голосом під час ювілейної стрічи били слова Андрия Перегрима. Він підкреслив, же треба пам'ятати о перших парафіянах — людях, котри по виселіню найшлися далеко од рідних сіл. Приїхали зо Щавника, Новівси, Мохначки, Вірховні, Крільови Руской, Чарной, Астрябика. Зачали організувати повсякденне житя, але тіж глядали спосіб, жеби не втратити віру, культуру і почутя спільноти.

Ювілейна стріча не обійшлася без подяки для тих, яки роками підтримували парафіяльне житя. Представники гміни і міста Хойнів, священники, парафіяне і приятелі спільноти отримали слова подяки за свою допомогу.

Після богослужіння святкування продовжилися в «Домі Шрама» в Хойнові. Там була нагода до стрічи, бесіди і споминів. Церковний хор разом з молодшими парафіянами, учнями музичної школи в Лігниці, прикрасив гостину своїм виступом.

Одним з найбільш зворушливих моментів стала презентація історії парафії і показ архівальних фотографій. На старих фотографіях вертали люде, котри творили спільноту десятки років тому. Для молодших то нагода видіти своїх родичів і дідусів в часі, коли заменіцка парафія іщи лем ся творила.

П'ятдесят років парафії — то п'ятдесят років пам'яті. Пам'яті о людях, котри не далися розірвати історичному досвіду. Пам'яті о молитві, котра об'єднувала розсіяних по різних місцях людей. Пам'яті о мові, традиції і вірі, передаваних з покоління в покоління.

Та ювілей є не лем поглядом назад. Є тіж питанням о майбутне. Чи наступни покоління найдут ту своє місце? Чи будут хотіли продовжувати то, што розпочали їхні предки?

Заменіцка парафія зачала новий етап своей історії, з досвідом п'ятдесяти років. І найважніше в тій історії є то, же попри змінюючийся світ і нови виклики, люде фурт приходять ту разом — молитися, співати, пам'ятати і творити спільноту.

Бо парафія живе дотля, докля сут люде, котри хочут ся в ній молити. І праві в тім є найбільший сенс ювілею: **пам'ятати, дякувати і передавати дальше.**

Анна Буковска

Вільхівецький Кермеш 2026 — пам'ять і сучасність

Сут місяця, до котрих ся вертат не лем заради того, же зме звикли. Вертатся до них з пам'яти, з потреби серця і з почуття, же без них дачого в нашом житю бракує. Єдним з таких місць є Вільхivecь. Раз до рока, в кінци мая, село оживат особливим рухом: приходять люде з близка і далека, в церкві лунає молитва, а поза ньюм — спів, музика, розмови і сміх. То знак, же зас прийшов **Лемківський Кермеш**.

23 і 24 мая 2026 року в Вільхівці мав місце **XXXVI Лемківський Кермеш** — подія, котра через роки стала єдним з важніших місц стрічи лемків і приятелів лемківської культури.

Кермеш в Вільхівці має свій особливий ритм. Є в нїм місце на молитву, на пам'ять о тих, котрих юж не є, на музику і танец, але тіж на бесіду о тім, ким зме і што хочеме передати наступним поколінням.

Перше в Церкві

Серцем Кермешу є вільхівецька церков Перенесення мощей святого Миколая. Ту, медже старима стінами храму, стрічаються люде, котрих розділяють часом и сотки кілометрів, але єднає спільна віра і традиція. В суботу учасники Кермешу могли послухати доповіді Ярослава Гемзи **«Вільхівецьки храми і їхній покровитель св. Миколай»**. В неділю рано в церкві одслужено Божественну Літургію.

То не є припадок, же церков і святий Миколай займають таке місце в програмі Кермешу. Він виріс з традиції храмового свята. Його сучасна форма є ширша, але його корінь остав сам єден: **стріча громади при своїм храмі і своїм святим покровителю**.

Пам'ять не є лем спомином

XXXVI Кермеш вказав, же пам'ять мож мати ріжни голоси.

Єдним з них була виставка **«Предкині, матері, дівки. Голоси лемкинь з Вільхівце і околици»**, котра через фотографію і образ жінок розповідала о місцевій спільноті.

Другим — фільм **«Миколай Габло — лемківська пам'ять Вільхівце»**, який під час Кермешу презентували в суботу і неділю. Фільм, виходячи з історії конкретної особи — Миколая Габла, през призмат його життя позволив глядачам увидіти ширшу історію лемків. Режисером фільму є Адам Бортновскі, а автором сценарія Богдан Гук.

Ищи інший голос пам'яти принесли образи Юлії Дошни. Виставка **«По Никифорових слідах»** була інспірована творчістю Епіфанія Дровняка — Никифора.

Таким чином Вільхівецький Кермеш не овідав лем о минулим, як о чимсим замкненим. Наоборот — вказував, же минуле може стати канвом для новійшої творчости, нових питань і нових способів розповідання о собі.

Лемківська музика як мова стрічи

Кермеш не годен бити без музики. В суботу на сцені виступили **«Грайвігер»** і **«Вовча зграя»** з Перемишля, а вечер закінчила спільна забава з діджейом і співами при акордеоні.

В неділю музичний ден отворили місцеві **«Сусідки»**, а пізнійше виступили **«Капеля Спід Рубані»**, **«Ослав'яни»**, дуо **«Люб Нас»**, **«Свидниці Гелігонкаре»** і капеля **«Дукляне»**.

Била тіж сцена для традицій. **«Лемківський перстень»** вказав дійство **«Кстини на Лемківщині»**, завдяки тому глядаче не лем слухали лемківську музику, але тіж виділи давний обряд — і таким чином і фалаток давнього способу життя.

І в тім є сила Кермешу. Традиція не є ту музейним експонатом — она співат, грає, танцює і з тим всім виходит на сцену.

Вільхivecь, до котрого ся вертат

Для місцевих Кермеш то штоси векше як дводенна імпреза. В старших поколіннях остала пам'ять о Вільхівці, таким який бив перед виселіннями, а для молодших поколінь село часто є простором, до котрого треба ся наново вертати — през родинни спомини, фотографії, розповіді і культуру.

През то Вільхівецький Кермеш має таку силу притягання. Сходяться ту люде з ріжних місць, часом таки, яки не виділися цілий рік. Для дакого то стріча з родином, для іншого — з приятелями, а ищи для інших — перша нагода познайомитися з лемківском культуром.

Кермеш стає меджепоколіньовом стрічком: старши передають спомини, середнє покоління бере на себе організацію і відповідальність, а молодши приносять свої голоси, музику і нови ідеї.

Медже тим што било, а тим што буде

XXXVI Кермеш в Вільхівці не пробував одділити минуле од теперішнього. На єдній сцені могли стрінутися традиційний обряд і сучасна музика, церковна молитва і фотографія, історія уродженців села і нова інтерпретація Никифорового мистецтва.

І певно в тім є найбільший сенс того свята. Бо лемківська культура не є лем тим, што остало в старих книжках, фотографіях і споминах. Она жиє втовдиль, коли люде бесідують по-свому, коли співають разом старши і молодши, коли хтоси оповідає історію свого діда, а хтоси інший творить нове мистецтво. Жиє, коли люди вертають до місць, котри мають для них значіння.

Вільхівецький Кермеш є таким місцьом.

Тут пам'ять не мовчить. **Она співат.**

Тут традиція не стоїть в місці. **Она іде вперед..**

А люде, котри раз в році сходяться в Вільхівці, вказують, же при виштитих історичних заколотах лемківська спільнота має силу стрічатися, пам'ятати і творити.

І коли на кінець Кермешу сцена тихне, музиканти складають свої інструменти, а люде розходяться домів, Вільхivecь зас остає тихим. Але лем до наступного мая.

Бо, як повідали о Кермеші давно перед роками, **«Рік мож рахувати од Кермешу до Кермешу»**.

Наталія Торопила

1

2

3

4

6

7

5

8

9

1. Церков в Вільхівці
2. Капеля «Спід Рубані»
3. Част іконостасу
4. «Сусідки» з Вільхівце
5. Ослав'яни з Мокрого
6. «Вовча Згряя»
7. Добрі нам ту разом...
8. Марія та Миколай Габло
9. Кривульки Анни Добровольської

Лауреати ІХ едиції конкурсу «Лемківщина оком дітини»: «Дім моїх предків на Лемковині» і «Лемковина — дім різних культур»

Завершилася ІХ едиція конкурсу «Лемківщина оком дітини» організованого Об'єднанням лемків. Конкурс має за ціль пізнавати рідну лемківську землю і поширювати знання о нашій землі серед дітей і молоді. В тім році прислано 24 праць-малюнків.

Жирі конкурсу вибрало найліпши праці і признало три головни місця. Та вшитки діти, котри прислали свої праці на конкурс отримали нагороди, яки били вручени в неділю на сцені 44 Лемківської Ватри

в Ждині. Конкурс вели: д-р Анна Барнат з Ряшева і владика Аркадій Троханівський з Ольштина.

Наймолодши діти взяли участь в конкурсі під наголовком «Дім моїх предків на Лемковині», а старша група в конкурсі під наголовком «Лемковина — дім різних культур».

Презентуєме Вам лавреатів конкурсу в двох вікових категоріях:

І категорія для діти віком од садочка до четвертого класу початкової школи („0” – IV): «Дім моїх предків на Лемковині»:

Категорія – „0” Категорія – „III-IV”

- І місце: Ігор Клапач - Боднарка,
II місце: Корнелія Коперска - Лося,
III місце: Роман Волос – Новий Санч,
Вирізнення:
- Олена Барнат – Лося,

Категорія – „I-II”

І місце: Михайло Пастирнак – Висова,
II місце: Яна Чабан – Криниця,
III місце: Надія Попівчак – Валч,
Вирізнення:
- Ігор Новак – Брунаря,
- Кляра Баня – Брунаря,
- Тимон Лесняк – Ізби,
- Люба Бортничак – Снітниця,
- Зузанна Баняс – Лося,
- І місце: Емілія Клапач – Боднарка,
II місце: Анастасія Вархіл – Познань,
III місце: Мальвіна Псонак – Криниця
Вирізнення:
- Лена Сокіл – Висова,
- Амелія Гелбаґа – Висова,
- Анастасія Бортничак – Снітниця,

- II категорія для діти віком од п'ятого до осмого класу початкової школи (V – VIII): «Лемковина — дім різних культур»**
- І місце: Іван Гойняк – Лігниця,
II місце: Антоніна Святківська - Мохначка
III місце: Петро Гойняк – Лігниця,
Вирізнення:
- Магдалина Коперска – Лося,
- Оскар Коперський – Лося,
- Тетяна Святківська – Криниця

Дякуєме барз вшитким дітям, котри взяли участь в конкурсі.
Дякуєме тіж вчителям, родичам і опікунам, котри прислали праці.
Нагороди дітям подарував пан меценас Павло Сокіл з Лоси, якому барз дякуєме. .
Запрашаєме до наступной – 10 едиції нашого конкурсу.
Най конкурс еднає нас вшитких розсіяних по світі
а діти най своїма малюнками оповідають о рідній лемківській землі.

Організатори конкурсу
ВАТ

Оскар Коперський - Лося

Емілька Клапач - Боднарка

Лена Сокіл - Висова

Магдалина Коперска - Лося

Мальвіна Псонак - Криниця

Михайло Пастирнак - Висова

Яна Чабан - Криниця

Тетяна Святківська - Криниця

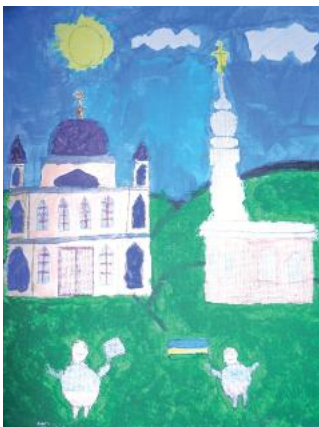
Анастасія Вархіл - Познань

Кляра Баня - Брунари

Амелія Гелбаґа - Висова

Петро Гойняк - Лігниця

Надія Попівчак Валч

Корнелія Коперска - Лося

Зузанна Баняс - Лося

Фундація «Новиця» ім. С і М. Марковичів

А що нового діялося в Фундації «Новиця»?

В травні Фундацію «Новиця» одвідили студенти українистики з Польщі, Словаччини і Хорватії. Про лемківську культуру студентам розповідав Михайло Маркович, голова Фундації. Візит бив частю проекту Erasmus+ Blended Intensive Programme під назвою: «Українці в Польщі і інших європейських країнах. Ретроспектива і сучасність».

В червні Фундація гостила молодіжний ансамбль «Граї Вітер» з Перемишля. Прапрапрадідове (Олександр Журав і Анна з Крайняків) лідерів ансамблю: Гані і Миколая Сидорів били родом з Прислопа-Новиці. По концерті били тіж майстер класи з малюнку, їх провела Арета Федак - випускниця факультету графіки Академії образотворчих мистецтв у Варшаві — спеціалізація: книжкова графіка. Пані Арета займаються шталюговим малярством, графіком (лінорит), сатиричним рисунком і новими техніками ілюстрації. В працях молодих артистів однайдемо не лем красу

лемківської природи,

але тіж зображення матеріального світу: хиж, церков.

Ден перед розпалінням Лемківської Ватри в Ждині в «Новиці» можна било обізнати спектакль «Зелене Євангеліє». Спектакль є спробом відчуття і вказання Доброї Новини як коронкового взору на сніжнім фоні папіря. То красота прозранчої білоти і чистоти. То подорож через скривани тайни творчости і любови, в якій Вічність є так близко, же хватит лем простягнути руку, жеби ся їй діткнути. То глядана нових питань і одповіді посеред химеричних віршів Богдана Ігоря Антонича і барвистих лемківських співанок.

Режисерія — Євген Худзик

Вокальний директор — Зоряна Дибовська

Артистка простору і плякату — Дарія Альошкіна

Музичні імпровізації — Софія Пирожик

Актори: Дмитро Наумець, Наталія Худзик,

Ольга Пирожик, Олеся Вдович, Тетяна Притулька

Лемківський народний календар

Користуючися книжком Василя Баволяка під наголовком «Лемківські приповідки і приказки зо Святковий Великої і околиць» приповідки зрихтувала для Вас Юстина Клапач.

На поли краса лем до Спаса.

Спас, грушки тряс, а ми берме мішки, ходме на орішки.

Як на першу Матку Біжу гардий час, буде в нас осінь крас.

Вересень в поле, а гуси за море.

Свята Марія (Матір) ся родит, ластівка одходить.

До Другой Святой Мати, кінчай газдо жито сіяти.

Як в вересни грім, то буде довга і тяжка осінь.

Жовтень до гаю, а птахи до раю.

До Покрови скінчилося молоко в корови.

Як на Покрови дощ і вітри з полудня, буде тепло до пів грудня.

Як жовтень тепло тримат, буде тяжка (морозна) зима.

В листопаді смутно в саді.

Листопад сирота отверят зимі ворота.

Сонце в листопаді, то морози в саді.

Як в листопаді ворони літають, сніги заповідають.

Як в листопаді листя не опадають, довгу зиму заповідають.

„Dzieje Łemków od średniowiecza do czasów współczesnych”

Gorąco polecam drugie wydanie książki prof. Bohdana Halczaka pt.: *Dzieje Łemków od średniowiecza do czasów współczesnych*. Jest to najnowsza publikacja wydana przez Zjednoczenie Łemków w lipcu 2026 roku. Premiera książki miała miejsce podczas 44. Łemkowskiej Watry w Zdyni,

Książka Bohdana Halczaka *Dzieje Łemków* od średniowiecza do czasów współczesnych podejmuje temat niezwykle złożony – historię społeczności, której przeszłość do dziś pozostaje przedmiotem dyskusji, sporów i odmiennych interpretacji. Autor nie ogranicza się do przedstawienia najważniejszych wydarzeń historycznych, lecz próbuje ukazać proces kształtowania się społeczności lemkowski oraz przemiany, jakim podlegała ona na przestrzeni wieków. Dzięki temu publikacja może być odczytywana zarówno jako opracowanie historyczne, jak i jako refleksja nad pamięcią oraz tożsamością.

Narracja obejmuje długi okres – od średniowiecznych procesów osadniczych w Karpatach aż po sytuację Łemków we współczesnej Polsce. Tak szerokie ujęcie pozwala spojrzeć na ich dzieje z odpowiedniej perspektywy. Autor pokazuje, że losy Łemków były uzależnione od przemian politycznych, społecznych i gospodarczych zachodzących w Europie Środkowo-Wschodniej. Szczególnie ważne miejsce zajmuje jednak wiek XX, który przyniósł wydarzenia mające ogromny wpływ na dalsze funkcjonowanie tej społeczności.

Bohdan Halczak szczegółowo omawia okres obu wojen światowych, powojenne wysiedlenia oraz akcję „Wisła” z 1947 roku. Wydarzenia te przedstawione są nie tylko jako kolejne fakty historyczne, ale jako doświadczenia, które doprowadziły do głębokiego przeobrażenia całego środowiska lemковского. Przymusowe opuszczenie rodzinnych miejscowości, rozproszenie ludności i osiedlanie jej w innych częściach kraju wpłynęły na sposób przekazywania tradycji, języka i pamięci o dawnych stronach. Istotne jest więc to, że autor nie kończy swojej opowieści na samym wysiedleniu, lecz pokazuje również późniejsze próby odbudowy życia społecznego i kulturalnego.

Mocną stroną publikacji jest jej charakter syntetyczny. Autor stara się uporządkować bardzo obszerny materiał i przedstawić go w sposób przystępny również dla czytelnika, który wcześniej nie zajmował się historią Łemków. Pomocne są w tym konstrukcja książki, podział na rozdziały, podsumowania oraz dodatkowe materiały, takie jak mapy, tabele, bibliografia i indeksy. Publikacja może dzięki temu pełnić funkcję wprowadzenia do dalszego poznawania historii Lemkowszczyzny.

Jednocześnie szeroki zakres opracowania powoduje, że nie wszystkie problemy zostały przedstawione z jednakową szczegółowością. Czytelnik zainteresowany konkretnymi aspektami historii Łemków może odczuwać niedosyt, ponieważ niektóre kwestie wymagają znacznie bardziej pogłębionej analizy. Jest to jednak w dużej

mierze konsekwencja przyjętej przez autora formy – stworzenie całościowej narracji wymagało ograniczenia miejsca poświęconego poszczególnym zagadnieniom. Kwestię tożsamości Łemków autor przedstawia w kontekście szerszych przemian świadomości narodowej i sporów terminologicznych. Szczegółne znaczenie ma jego przekonanie o przynależności Łemków do narodu ukraińskiego.

Takie stanowisko nie wyczerpuje jednak wszystkich możliwych interpretacji. Właśnie ten aspekt sprawia, że książka może być interesująca również dla czytelnika, który nie zgadza się ze wszystkimi tezami autora. Publikacja skłania bowiem do zadawania pytań o to, kto ma prawo definiować tożsamość danej grupy, jak powstają narracje historyczne i w jakim stopniu pamięć zbiorowa wpływa na współczesne postrzeganie przeszłości. Historia Łemków pokazuje szczególnie wyraźnie, że między wydarzeniem historycznym, a sposobem jego zapamiętania istnieje ścisły związek.

Na uwagę zasługuje także fakt, że Bohdan Halczak nie przedstawia Łemków wyłącznie jako społeczności naznaczonej doświadczeniem wysiedlenia. Pokazuje również ich powojenne przemiany, funkcjonowanie w nowych miejscach zamieszkania oraz odradzanie się aktywności kulturalnej. Dzięki temu książka nie jest jedynie opowieścią o utracie rodzinnych stron, lecz także o przetrwaniu i próbach zachowania własnej odrębności.

Dzieje Łemków od średniowiecza do czasów współczesnych nie są więc książką, którą należy traktować jako zamkniętą i bezdyskusyjną wersję historii Łemków. Jej wartość polega przede wszystkim na stworzeniu szerokiej panoramy ich dziejów i zwróceniu uwagi na problemy, które nadal mają znaczenie dla współczesnej społeczności. Autor proponuje określoną interpretację, ale właśnie dlatego jego książka może stać się punktem wyjścia do dalszych poszukiwań i dyskusji.

Publikacja Bohdana Halczaka to wartościowe wprowadzenie do historii Łemków i Lemkowszczyzny. Jej największym atutem jest szeroka perspektywa oraz próba połączenia historii politycznej, społecznej i tożsamościowej. Pewne uproszczenia oraz kontrowersyjne interpretacje nie przekreślają jej znaczenia, lecz przypominają, że historia grup pogranicza rzadko daje się opisać za pomocą jednej, jednoznacznej narracji. Książka jest zatem nie tylko opowieścią o przeszłości, ale również zaproszeniem do refleksji nad tym, jak tę przeszłość współcześnie rozumiemy i pamiętamy.

Maria Sydor

Wasył Szlachtycz «Sonety»

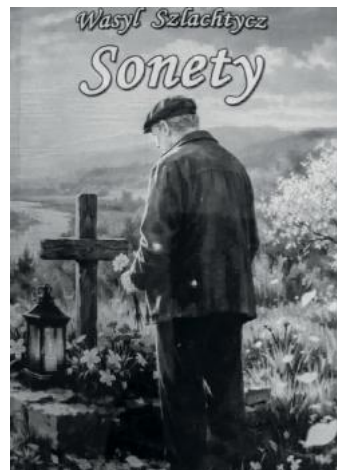
Книга «Sonety» це не просто знайомство з текстами, а подорож крізь людську долю, пам'ять і духовний досвід. У них відчувається справжня життєва дорога, яка триває десятиліттями і знаходить поетичне втілення у слові. Уже з перших сторінок збірки читач розуміє, що перед ним не лише поет, а людина, для якої поезія стала формою пам'яті, молитви й роздуму над світом. Особливе враження справляє те, як у сонетах переплітаються особисті спогади, історія та духовність. Автор пише і про рідний Улюч над Сяном, і про долю людей, розкиданих історією, і про любов до України. Ці мотиви не звучать декларативно – вони глибоко пережиті, а тому й надзвичайно ширі. Саме щирість робить поезію такою живою і близькою читачеві.

Особливо хочу відзначити кілька творів, які зробили на мені дуже сильне враження.

Перш за все – сонет «Moja wiosna». У цьому творі поєднується образ весни з болем пам'яті про матір. Останні рядки, де ліричний герой стоїть над могилою і зберігає любов в серці, надзвичайно зворушливі. У тих рядках є справжня синівська ніжність і глибока людська правда. Це один із тих віршів, які запам'ятовуються на довго.

Не менш сильним є сонет «Droga». У ньому звучить мотив надії та віри в майбутнє. Думка про те, що правда і свобода можуть відродити країну, звучить як моральний заклик і водночас як тихий голос совісті. Цей твір має справжню громадянську силу.

Дуже глибокий філософський вимір має також «Jesienny sonet» (№52). Автор пише, що правда повинна виростати з любові. Це надзвичайно важлива думка, яка підносить поезію над буденністю і робить її духовним свідченням епохи.

У цих рядках відчувається мудрість людини, яка прожила довге життя і навчилася дивитися на історію з висоти досвіду.

Сонети цінні ще й тим, що вони написані в традиційній формі. Сонет – це один із найскладніших поетичних жанрів, і Автор працює з ними впевнено та природно. У текстах відчувається повага до класичної традиції, але водночас вони залишаються сучасні за змістом.

У багатьох віршах звучить мотив пам'яті про рідний край, віри в Бога та любові до людей. Саме ці три опори – пам'ять, віра і любов – створюють духовний каркас Вашої поезії.

Сонети читаються як літопис життя, у якому є місце і дитячим спогадам, і болю історії, і роздуми про майбутнє. Такі книги дуже потрібні сучасному читачеві, бо вони нагадують нам про справжні цінності.

Лілія Стасюк

О родоводі владики Томи Полянського (1860-1869)

Част II

Некотри Полянські - шолтиси в Полянах женилися з дівками єгомосьців:

- Василь Полянські (1756-1821) бив мужем Тацки (1774-1814), дівки єгомосьця Петра Глумецького (1738-1813), пароха в Усти Руским, котри в 1786 р. змінили назвиско на Гумецькі (шолтисом в Перунці бив Василь Гумецькі, може їх брат); по смерті Тацки, Василь Полянські оженився з Ксеньом Хуйнак (пізніjšа версія назвиска Гойнацькі), дівком Ваня з Мухначки Висьньої

- Тевдор Полянські (1758-1809), син шолтиса Ваня; од 1786 р. бив мужем Настази, дівки єгомосьця Василя Криницького, пароха Солотвин

А шолтис Грегор Полянські оженився з Марином Москва зо Сьніниці. Їх дівка Анна вишла за Грегора Мерену з Полян; їх синове: Осиф (гр. 1829), Ваньо (гр. 1840) і Фецьо (гр. 1847) стали єгомосьцями. Од 1831 р., одним з трійох церковників в Полянах бив Митро Полянські.

Вертаючи до 1778 р., в тим році в парохії Сьляхтова (ішли до неї втовди тиж села Явирки, Біла Вода і Чорна Вода) било 38 шлюбів, 28-го жовтня аж 9. Мене найбарже заінтересував такою шлюб з 15-го стичня товдишнього року. То бив шлюб родичив владики Томи. Няньо владики, Тома Полянські оженився з Катреном Петрикевич (1760-1817), пізніjšи запис назвиска Петриковска. Катрена била дівком о. Йоана - пароха Сьляхтови і Катрени (1741-1798) з Камінских. Рид Камінских міг походити зо села Камінка, котре єст за селом Явирки, по другі стороні Карпат. Парох Йоан скоро гмерли, пред 1768 роком, а гдова Катрена вишла за Даміяна Гарберу Мохнацького (1742-1804) з Мухначки. Даміян били до смерти парохом в Сьляхтові. Мали діти: Анця (1770 р., гмерла внедовзі); Олексійко (1771 р.); Геля (1773 р., в 1788 р. вишла за Антка Криницького, пізніjšе пароха в Криниці); Василь

(1776 р.), Демко (1778-1783). Василь то правдоподібні няньо м.ін. знаного Маврика Мохнацкоґо.

Зо впису, о шлюбі з 1778 р., видно виражні, же няньо владики Полянського, били сином Штефана, шолтиса в Полянах, в Мушинські Ординації. Штефан Полянські (1699-1787) гмер в Полянах, в хижи ну 3. Штефан мав тиж сина Василя (1761 р.). Василь в 1788 р. оженився з Анном, дівком Штефана Криницького, шолтиса зо Солотвин. Мешкали в Полянах, в хижи ну 3, а од 1793 р. в хижи ну 4. По смерті Анни, Василь оженився в 1814 р. з Тацом Трухановском (1874-1837) з Бовцарьови, шолтиском-вдовом. Гмер по 1827 р., пред 1837 р.

Владика Тома Полянські мали штонайменче (брак інформації з років 1780-1783) три сестри і семеро братив. Сестри владики Томи: Ружа (гр. 1779) - видалася в 1798 р. в Бортнім за Осифа Ватулевича, міщана з Домбовця; Марія (гр. в 1792 р., пізніжши запис Маріянна) - видалася в 1806 р. за Андрия Трохановского (1781-1842), пізніжше єґомосьця в Сьвятківці (били гин остатнім парохом), од 1810 р. тиж в Ростайнім, а в 1814 р. прешли на парохію до села Граб, де і померли; Олена (гр. 1797) - видалася в 1820 р. за Тадея Яцевича, шолтиса в Гладішові. Братя владики: Миколай (1785-1786); Андрий (1787-1789); Петро (1790-1804); Андрий (гр. 1799); Ілько (1802-1887, Зиндранова) - оженився з Єлизаветом Чайковском, дівком єґомосьця в Балигороді, висьвячени в 1827 р., мали три дівки і штирьох синив (Тит гмер питомцьом Львівської греко-католицької семинарії, а Северин може єґомосьцьом); Осиф (1805-1889, Трийчиці) - єґомосьць од 1828 р.; Тевдосий (1807-1883?) - оженився в 1839 р., во Львові з Дорком Жажицком, бив адукатом во Львові і гвастительом села Рудники коло Стрия. Адукатив во Львові било хтовди мало напр. в 1840 р. лем 38. Братами владики могли бути тиж єґомосьці Викентий (1780-1860) - парох в Висові і Данько (1782-1838) - парох в Терці, в повіті Ліско.

Крєвним єґомосьця владики бив Михав Полянські, професор гімназії в Премишли, в 1860-х роках. У владики Томи ховалася Кльауда Олексевич (1830-1916), бо родиче єї скоро погмерали. Била она внучком о. Андрия Трохановского.

Полянські могли бити гербовим родом і свій герб затратити за австрияцких часив. Предки Полянских, мешкаючих в Лабові, як подає родинна традиция, били нобілітувани і печаталися гербом в вигляді лаби медведя. Целіна Цемпа з Лабови подає, же гербом Сас печатался Михав Полянські з ґрибівських Полян, котри в 1818 р. оженився в Лабові з Ульком Лабовском, з роду місьцьових шолтисив засновника села. Мариса Полянська (1826-1866) з Лабови, видалася за Василя Полянського (1817-1877) - шолтиса з Полян. В Лабові, в 1832 р., шолтисами били Михав Полянські і Данько Лабовські. Яцко Полянські (1825-1879) - вїйт Лабови, бив членом Повітової Ради в Санчи в роках 1866-1872 і 1878-1879. Бив він тиж в роках 1866-1872 заступцьом члена Повітового виділу. Назвиско Polański єст в списку назвиск гербу Сас, а гніздом їх мала ниби бити Поляна, в Землі Саноцкі.

Єст тиж інформація о старим роді Полянских з Полян Суровіцких, в гміні Куманьча. В тим селі Полянські били єґомосьцями од найдавніжших часив до 1786 р. Парохія в Полянах Суровіцких била од 1533 р. Давно парохія преходила з вітця на сина. В Полянах Суровіцких єґомосьці походили з родини місьцьових шолтисив. В 1690 р. парохом били гин Данько Полянські, син Константина, потим Ксандер Полянські, а пред 1718 роком Павил, син Ксандра. Остатнім парохом з того роду били о. Грегор Полянські (1710-1786). В сусіднім селі Вернеївці, або в Полянах (Крамписких) шолтисом в 1788 р. бив Антоний Полянські (попович?). В Полянах Суровіцких бив тиж од 1792 р. газда Олексійко Полянські і газда Фецьо Полянські в 1797 р. (син Михала?).

В Поляні, коло Добромиля, не однотувано Полянских в копіях ментрикальних книг в роках 1784-1790. Улька Кустрицка, дівка о. Івана (1784-1838), пароха і декана в Добромилі била їмосьцьом о. Софрона Полянського (1819-1903), котри били сином о. Данька, пароха в Терці. В Добромилі, в 1786 р., жила родина Гаврила Полянського.

Степан Шах написав, в книжці спомнени на початку той статі, же Емануїл Луґецкі в листі до нього з дня 23.03.1956 р., спомнув, же пише «Хроніку роду Полянских». Хроніка мала обнимати рид Полянских на Лемківщині, Ліщині і в Турчанщині, яких розголужиня сягало до Премишля і до Львова. Е. Луґецкі бив судьом в Риманові, а в 1933 р. пренесено го до суду в Премишли. Мама його била сетром о. Олимпія Полянського (1856-1917). Е. Луґецкі в 1956 р. мешкав зо женом Штефом на еміґрації в Гамериці, в Дітройт. Бив він родинени зо вшиткими численними родинами Полянских на Лемківщині і в Премишли. Може дакто найде контакт до крєвних потомків Луґецких (не знам чи Штефа і Емануїл мали діти), або до потомків о. Олимпія (їмосьць гмерла скоро, бо пред 1884 р.). Може найдеся хоц кавалец кроніки Полянских.

Во Львові, в 1742 р., гмер греко-католик Ваньо Полянські, котри керував львівском людвисарньом. По його смерті, людвисарньом керував син Тевдор, котри гмер по 1783 р. Жена Ваня Полянського, Анна походила з Яхимовичив. Попередником владики Томи Полянського на столиці в Премишли били владика Григор Яхимович (1792-1863). То хибаль припадкова збіжнист назвиск, а може і ні.

Зо села Поляни коло Ґрибова, родинени з родином пришлоґо владики бив тиж полянян Семан Дзьобко (гмер в 1863 р.). Вдовец Семан в 1858 р., во Фльорінці, оженився з Анном, вдовом по о. Антонию Сембратовичу. Син Анни і Антония, Севестор Сембратович стали владиком в 1879 р., а в 1885 р. львівским митрополитом.

Михав Трохановські

Посмертна згадка

Ієромонах Орест (Василь Підлипчак ЧСВВ)

Ієромонах Орест - Василь Підлипчак, вродився 20 лютого 1946 року в селі Панкна на Лемківщині, в родині Михайла і Петрини (з роду Ґутер з Баниці). Виростав у багатодітній родині — мав 5 братів і 6 сестер. Єден з його братів, ієромонах Мирослав Підлипчак ЧСВВ, так само посвятив своє життя Богу в Василіянському Чині. Штирі сестри вступили до Згромадження Сестер Служебниць, вибираючи дорогу богопосвяченого життя.

Під час Акції «Вісла» родина Підлипчаків була переселена до села Яроґнєвіце в повіті Нова Сіль (втовдиль Зеленогірське воеводство.) В році 1960 Василь закінчив початкову школу, а потім продовжив науку в Українському ліцею в Лігниці, котрий закінчив в 1964 році. Дальше навчання розпочав в Політехнічному Інституті у Вроцлаві.

10 жовтня 1969 року вступив до кандидатури Василіянського Чину в варшавському монастирі. В тим самим часі розпочав науку у Вищій Митрополичій Семінарії в Варшаві.

1 січня 1970 року розпочав новіціят під проводом магістра новіціату, ієромонаха Павла Пушкарського ЧСВВ. 1 січня 1971 року склав перші тимчасови монаши обіти в Чині Святого Василя Великого і продовжив семінарійне навчання. Семінарію закінчив в червні 1975 року.

24 серпня 1975 року в Варшаві, на руки делегата Протоархимандрита Василіянського Чину, ієромонаха Йосафата Романика ЧСВВ, склав урочисту довічну професію монаших обітів.

8 вересня 1975 року в варшавському храмі Успіня Пресвятої Богородиці бив хіротонізований в сан диякона єпископом Владиславом Мізюльком. А 27 вересня того самого року в Зеленій Горі єпископ Павло Соха провів його єрейську хіротонію.

Ставши єреєм служив в латинській парафії святих апостолів Петра і Павла в Старим Курові. Од жовтня 1977 до липня 1986 року служив як сотрудник при греко-католицьких душпастирствах у Байорах, Хшанові, Круклянках, Мілках, Венгожеві, Видмінах, Асунах,

Михайло Дуда

Михайло Дуда народжений 27.07.1935 в селі Фльоринка - педагог, музикознавець, творець і диригент хору «Полонина», інструментальних і вокальних груп.

Навчався в місцевій школі. У червні 1947 р. депортований з родиною на західні землі Польщі, до місцевості Пшемків. Від 1951 р. навчався у загальноосвітньому ліцеї у Лігниці. Одночасно навчався у музичній школі (клас скрипки і віолончелі). Згодом музичне навчання продовжував у Вроцлаві. Навчав музики у школах та культурних осередках Лігниці. У 1960 р. перейшов на педагогічну роботу до Українського загальноосвітнього ліцею у Лігниці, де створив учнівський хор «Полонина», якого був довголітнім дири-

Ольштині, Бартошицях, Банях Мазурських, Колобжегу, Сьвідвині, Тшебяткові і Познані.

В роках 1986–1997 перебував на службі у Василіянському Чині в Сполучених Штатах Америки.

По повероті до Польщі в 1997 році бив скерований до василіянського монастиря в Колобжегу, де продовжав душпастирську працю в греко-католицьких парафіях у Колобжегу і Сьвідвині.

В роках 1998–2009 подвигався у василіянських монастирях і душпастирював у греко-католицьких парафіях на Мазурах.

1 жовтня 2009 року бив переведений до василіянського монастиря Співстраждання Пресвятої Богородиці в Перемишлі. Там продовжував своє монаше і священічне служіння. Одночасно, до 2023 року, регулярно служив сповідником для василіянських студентів у Василіянському інституті філософсько-богословських студій у Брюховичах коло Львова.

У 2023 році ієромонах Орест вернувся до перемиского монастиря. Останні роки свого життя посвятив молитві, тихому монашому служінню і спілкуванню з Богом. До остатніх днів мав у руках вервицю, з котрой черпав силу. Помер 28 мая 2026 року в лікарні святого отця Пія в Перемишлі.

Його життя било посвячене Богови, монашій спільноті і служінню Божому людови. Залишив по собі приклад вірності покликанню, молитви, покорі і витривалости. Вічна пам'ять!

гентом, а також інструментальний гурток, квартет бандуристів. Для всіх колективів творив нові композиції. У 1970 р. Михайло Дуда свої знання та практику скріпив дипломом диригента. У жовтні того ж року, внаслідок трагічного випадку, втратив зір. Повернувшись до художнього життя йому допомогли у першу чергу дружина і дочки. З 1971 р. продовжив педагогічну роботу, вів хор і художні гуртки. Велику увагу

приділив співочому мистецтву лемків. З хором та інструментальними гуртками виступав на численних концертах, брав участь у фестивалях, з «Полониною» двічі гастролював в Україні (Львів, Стрий, Тернопіль, Почаїв, Канів, Київ). Після 1971р. Михайло Дуда увійшов в організаційне коло Спілки незрячих Лігниць. Очолював цю організацію протягом 25 років. Помер 18.07.2026 р.

**Пану Професорові Михайлові Дуді
В дорозі до вічності**

Боже, як час скоро минає.
Закрилися Твої зіниці.
Між живими Тебе немає.
З Тобою нині вся Лігниця...
У вічності Професор Дуда.
Згадують друзі та родина
Того, що співом творив чуда -
Лігниця — мала Україна.
Звучала пісня в рідній мові.
Там рідне слово не вмирало.
Професор вчив усіх любові
До рідного, щоб не пропало.
За все Тобі подячна шана
Між учнями буде літати.
Твоя смерть, то боляча рана,
Яку всім треба лікувати...

Василь Шляхтич

**Михайлові Дуді
На прощання**

Михайле Михайле

Там, у Фльоринці,
Гнес сонечко засіяло,
Над Кичером кус хмарно,
Біла стиха чеберчит,
А Ти перейшов ворота черги.
Одойшов єс на небесні
Фльоринські Кичерки.

Михайле

Виспівав Ти всі свої пісні
І навчив дітей їх співати.
Буде нам бракувати Тебе гнеска,
Але будеме Тебе пам'ятати.

Ід гин ангельські хори диригувати,
Скоро Господь хотів Тебе.
Навчи їх лемківських співанок.
Сядьте під небесном березом,
При небесній ватрі,
І виглядайте за нами.
Поспішає до Вас
Не гнес,
А позарани.
До побачення,
Михайле.
До позарани.
Вічная Тобі пам'ять

Олександр Маслей

Допозарани, Маестро!

Коли сорок четвертий раз запалала «Лемківська ватра» в Ждині, на всіх нас, немов грім серед ясно-го неба, впала й блискавкою розлетілася ватряним полем сумна новина:

«Відійшов до вічності Професор Михайло Дуда...»

Протягом десятиліть до лігницької Alma Mater з усіх усюд з'їжджалися діти, онуки і правнуки Акції «Вісла». Більшість з них співала у хорі «Полонина», яким диригував Маестро Дуда. Він учив нас правильно дихати діафрагмою, добувати звук, водночас учив відчувати й почути власний голос, думки і мрії. А коли виходили на життєву сцену - казав нам дихати на повні груди.

Будучи незрячим, Професор умів кожного з нас по-справжньому побачити. Ми інколи були його поводириями і змагалися між собою, хто сьогодні приведе чи відведе Професора, хто матиме щастя бодай кілька хвилин побути поруч із Ним, поговорити. Насправді ж саме Він визначав нам шлях і напрямок. Завжди вів у бік світла.

Нехай замовкнуть на мить усі солов'ї Лемківщини, Бойківщини, Надсяння, Підляшшя. Нехай Професор Іван Олійник візьме до рук скрипку й заграє прощаль-

ну мелодію. А ми — сотні Його учнів: хористів, диригентів, дяків, співаків, музикантів — повстаньмо й заспіваймо forte Його улюблене: «Реве та стогне Дні-пр широкий», а потім — «Вічну пам'ять».

Заспіваймо так, як учив Професор, щоб здригнулися полонини й гори, щоб озвалися вітри, щоб прокинулися людські серця й розум. Щоб пробудилися ті, хто збайдужів, принишк, затих, відцурався свого або звернув не на ту дорогу.

Співаймо щиро, пристрасно, бо відходить до Вічності наш Маестро, наш Професор, наш Учитель, Батько і водночас — вірний Приятель. Нехай наші серця наповнює любов і вдячність за дар життя Професора Михайла Дуди з Фльоринки.

А я повторю за Ольком Маслеем його прощальну лемківську фразу:

«Допозарани, Маестро! Допозарани!»

А коли прийде й мій час, привітайте ласкаво, як колись у Лігниці. Запитайте, з якого села родом і які пісні там співали. І прийміть знову до свого хору — так, як того далекого 1987 року.

Ольга Кіх-Маслей

Наш Маестро

Відійшов від нас наш дорогий Професор Михайло Дуда, котрий був фундаментом нашої школи. Покійний Михайло був перед усім доброю і чесною людиною, котру кожний з нас запам'ятає на завжди як духовного батька. Людина лагідної вдачі і гарна людина під душевним оглядом. Завжди єднав всіх і нікого не ділив на гірших чи кращих. Син Лемківської землі з великою любов'ю до України і українців. Великий музичний талант, якого шанували музикологи та всі слухачі. Ми, учні, подивлялися Його як з таких як ми «бортаків» потрапив створити хор та інші гурти, і ми могли повірити в себе - що гарний спів і музикування може бути також для нас. Багато Його учнів сьогодні є диригентами, професійними співаками, членами хорів, священниками, композиторами, естрадними співаками, а ми, ціла решта, співаємо

Марія Гойняк

З глибоким сумом висловлюємо щирі співчуття Отцю мітрату Юліяну Гойняку з приводу смерті Мами Марії Гойняк. Нехай світла пам'ять про неї назавжди живе у серцях рідних і близьких, а любов, підтримка та спільні спогади допоможуть пережити цей важкий час. Вічна пам'ять!

Головна Управа Об'єднання лемків,
редакція кварталника «Ватра»

серцем і гарним голосом де тільки це можливе. Це є все Вашою заслугою, так великою, що аж тяжко це собі уявити. І не боюся сказати, що це світовий рекорд: із 1100 випускників 90% мають музичний слух і вміють досить непогано співати. Без Вас це не було б можливе. Великий поклін Вам Пане професоре. Можна було б ще багато слів написати, але ми всі досконало знаємо що Ви для нас зробили протягом усього свого життя. Маю також надію, що колись хтось напише про Вас книжку для наступних поколінь, щоби слава про Вас не пропала. Хочу на кінець згадати про пані Стефанію, дружину покійного Михайла, без котрої це все не було б можливе. Велике Вам спасибі. Ми про Вас думаємо і пам'ятаємо. Складаємо жінці покійного Михайла, дочкам Олі і Асі, Зенкові, онукам і правнукам великі слова співчуття.

Стефан Ющак

Марії Гойняк На прощання

Маріє

В Щавнику кус ся захмарило,
Вночи час до часу сова
Гукат по ночі,
Попрад чути як марні чеберчит
А Щеничанка щавом тече,
А ти-с ся вибрала на небесну Яворину до Петруся.

Марійко

Там у Щавнику в церкві
Правда світить в церкві,
Володимир приймає хрест,
Там правда і честь.
Реч дашто Господеві
Про недолю України,
Реч му прошу.

Марійко

Ідь гин на небеса до Петруся,
Він там жде на Тебе.
Сядьте з Щавничанами і Новівсянами.
Сядьте під Кресцьовом в Новівсі
І криницею в Щенику.
Радійте і виглядайте за нами,
Прийдемо до Вас не гнес, а
Позарани.
До побачення.

Марійко

До позарани.
Вічная Тобі пам'ять.

Олександр Маслей

7.05.2026

Гожів Великопольський. В Державним архіві в Гожові Великопольським, молода лемкиня з Зеленой Гори Ольга Суховацка – учениця 5 класу, отримала виріжнина в 5 едиції конкурсу «Без коріння не розквітнеш - Моя мала і велика батьківщина». Конкурс організували Міністерство державної освіти і Державний архів. Ольга в конкурсі презентувала своє генеалогічне дерево.

09.05.2026

Гладишів. Союз Козаків в Польщі і Козацька Організація в Королівстві Іспанія передали православній парохії в Гладишові дзвін з символіком російської імперії. На ту вістку різко відреагували лемківські організації, Заяву в справі подій в Гладишові видала Головна управа Об'єднання лемків. Організація рішучо підкреслила, же не можна ототожнювати лемківську спільноту з такого рода діями і маніфестаціями, а лемки не хочут бити використувани як інструмент для пропагування проросійських ідеологій або середовищ, зв'язаних з російським імперіальним думком.

14.05.2026

Лігниця. Храм греко-католицької парафії Успіння Пресвятої Богородиці в Лігниці зас має свій хрест, котрий глони в вересні був вкрадений. Новий хрест, зроблений з нових елементів та кількох фрагментів знищеного злодійом старого хреста, встановили на куполі церкви.

23-24.05.2026

Вільхвець. ОЛ організувало 36 Лемківський Кермеш. В програмі виступили м.ін. ансамблі Кроснянщини, Горличчини, Сянїччини и Словаччини. Веце подробиць найдете в статті Наталії Торопили.

27.05.2026

р. В Фундації «Новиця» мала місце стріча зо студентами україністики з Польщі, Словаччини і Хорватії, присвячена лемківській культурі. Про лемківську культуру розповів Михайло Маркович, голова Фундації. Візит був частию проекту Erasmus+ Blended Intensive Programme під назвою: „Українці в Польщі і інших європейських країнах. Ретроспектива і сучасність”. Проект є реалізуваний Закладом україністики ІФВ Ягелонського університету (Катедра україністики ЯУ) в співпраці з університетами в Пряшові (Інститут україністики ФФ ПУ в Пряшові) і Загребі.

28.05.2026

Перемишль. В лікарні св. отця Пію, упокоївся Ієром. Орест - Василь Підлипчак ЧСВВ, вроджений в селі Панкна.

29.05.2026

Київ. В залі центру культури @Печерськ Палац відбувся Фестиваль лемківської культури «ЛемЦвіт». Фестиваль об'єднав 26 учасників - хореографічні і вокальні ансамблі, солістів, дуети, читців, дорослих і діти.

30.05.2026

Криниця. В галереї «Моя» в Криниці мав місце концерт присвячений 131 річниці уродин Еліфанія Дровняка.

04.06.2026

Заменіце. В Парафіяльним Домі в Заменіцах проходила особлива стріча, поєднана з вернісажем ікон авторства

п. Кшиштофа Бакаляжа. Подія зібрала парафіян, гості і вшитких, яким близка духовна і мистецька традиція Східної Церкви.

5-6.06.2026

Ріпки. Проходив Пікнік лемківської культури «U siebie». Організатори подбали про різноманітність атракцій, и так - зацікавлени пішли на вернісаж вистави «Придорожни історії» Наталії Гладик або на перегляд фільмів Кшиштофа Кшижановського, учасники свята могли коштувати традиційні лемківські страви. Били тіж майстер класи з зілярства і дуже інших атракції. Пікнік організовували: Свистовий сад и Товариство «U siebie».

06.06.2026

Новиця. Фундація «Новиця» гостила молодіжний ансамбль «Грайвітер» з Перемишля. В репертуарі ансамблю били українські (в тому числі і лемківські) пісні, а їх виконання публіка нагородила гарячими оплесками. Прапрапрадідове лідерів ансамблю: Гані і Миколая Сидорів родом з Прислопа-Новиці, били то Олександр Журав і Анна з Крайняків. По концерті били тіж майстер-класи з малюнку, які провела Арета Федак - випускниця факультету графіки Академії мистецтв у Варшаві — спеціалізація: книжкова графіка. Пані Арета займаються шталюговим малярством, графіком (лінорит), сатиричним рисунком і новими техніками ілюстрації.

19-20.06.2026

Свидник (Словаччина). Союз русинів-українців Словаччини організував 72 Свято русинсько-української культури.

19.06.2026

Новиця. На засіданню Комісії курортів, здоров'я, спорту, туризму, культури і промоції іміни Устя Горлицке (Руске) в сільській світлиці в Новиці била представлена пропозиція створіння дальшого резервату природи в Низьким Бескиді. В стрічі брали участь тіж мешканці сіл: Новиця, Ліщини і Кункова та запрошені гості. Становище Головної управи Об'єднання Лемків в справі створіння резервату «Лемківські Ялиці» в Новиці найдете на стороні lemkounion.pl (tinyurl.com/5aj2xstp).

20.06.2026

Заменіце. Греко-католицька парафія під покровом Св. Івана Хрестителя в Заменіцах (гміна Хойнів, повіт Лігниця) святкувала 50-ліття існування.

407.2026

Тріумфатором VIII Конкурсу Малера в Бамбергу зістав 31-літній лемко Яків Прибитень з Зеленой Гори. Посів він друге нагороджене місце, бо першій нагороди не присуджено. Третє місце ex aequo зайняли репрезентанти Італії і Франції: Sieva Borzak і Simon Clausse. Перший раз в історії того конкурсу лемко зайшов так високо.

10.07.2026

Коросно. В Етноцентрі короснянської землі мав місце вернісаж робіт Наталії Гладик «В чепці народжена – родинни реконструкції. Художньо-дослідницький проект» — то особиста, артистична ініціатива, яка зосереджує на привертанню пам'яті о лемківські жінках, а точніше - бабцях та прабабцях авторки. Тот проект є не лем формом вшанування предкинь, але й глибоким зануренням у лемківську культуру і традицію.

16.07.2026

Кункова. Мав місце VI З'їзд Кунковян, котрий є традиційним подійом для давних і теперішніх мешканців того лемківського села і їхніх нащадків. Подія, яку організують циклічно, є ключовим елементом плекання пам'яті о історії краю, допомагає в інтеграції родин розсіяних по цілим світі.

17.07.2026

Гора Явір. Вірні взяли участь в греко-католицькій прощі на Гору Явір, де сто єден років тому мали місце обявлення Пресвятої Богородиці. Божественну Літургію перед санктуарієм служили владика Володимир Юшак, єпарх Вроцлавско-Кошалінський, владика Аркадій Троханівський, єпарх Олыштинско-Гданський, владика Маріуш Дмитерко, єпископ-помічник Вроцлавско-Кошалінської єпархії.

17-19.07.2026

Ждиня. Об'єднання лемків організувало Свято лемківської культури - 44 «Лемківську ватру». Провідним мотивом Свята було гасло «Дома найліпше». Ватрі старостував Штефан Клапик. Відзнаку «Вірний предкам» надано Іванові Чижмарьови і Іванові Щербі.

18.07.2026

Помер Михайло Дуда - вчитель 4 Загальноосвітнього ліцею в Лігниці, музикознавець, творець і диригент хору «Полонина», інструментальних і вокальних груп. Народжений в 1935 р. на Лемківщині, в селі Фльоринка.

26.07.2026

Львів (Україна). Святкували лемківський Кермеш у Шевченківському Гаю. Святкування з нагоди храмового свята Свв. Ольги і Володимира об'єднали лемків з корінням прабатьківської землі, а тіж всіх симпатиків лемківської

творчости. Храмове свято стало єднанням сердець всіх українців у молитві і бажанні перемоги.

04.08.2026

Лося. Музей «Dwory Karwacjanów i Gładyszów» і гмінний осередок культури в Ропі провели Свято лосянських мазярів.

08-09.08.2026

Мокре. Гурток Об'єднання українців в Польщі організував XXXIV «Свято культури над Ославою». Виступили «Ослав'яни», ансамбль «Шаравари», «Пацики з Франека» і інші місцеві артисти.

15.08.2026

Монастирська (Україна). Юж 25 раз загоріла Лемківська ватра в Монастирських. То свято лемків, яке єднає представників лемківської етнографічної групи і їх нащадків, як тіж інші етнографічні групи, депортовани в 1944-1951-х роках з етнічних українських земель, береже лемківську пам'ять, пісню, мову і традиції. На головній сцені виступ ансамбль «Гори наши», який приїхав з рідних земель і привіз подарунок для лемківського музею в Монастирських – три автентичні експонати з довоєнної Лемківщини.

16.08.2026

Упокоїлася Марія Гойняк з роду Гриценяк, вроджена 17.10.1933 році на Лемківщині, в селі Шавник коло Криниці. По подіях акції «Вісла» родина Гриценяків мешкала в селі Ярошівка, меже Любіном і Хойновом. В 1950 році Марія оддалася за Петра Гойняка і замешкали разом в селі Патока. В їхній родині народилося четверо діти – Левко, Мелянія – Татіяна, Ярослав і Юліян. Ціле своє життя пані Марія присвятила Богу і родині, во вшитким підтримувала свого мужа Петра.

Мамо, а тото што?

ЖОЛОБ

UA

ЖОЛОБ

PL

ŻŁÓB, KORYTO

ЗАГАНЬБИТИСЯ

UA

ЗАСОРОМИТИСЯ

PL

ZAWSTYDZIĆ SIĘ

ЄГОМОСЦЬ

UA

СВЯЩЕННИК

PL

KSIĄDZ

БАЮСЫ

UA

БУСА

PL

WAŚY

ЃАМБА

UA

ОБЛИЧЧЯ, ПОТ

PL

TWARZ, USTA

ГУДАК

UA

МУЗИКА

PL

MUZYKANT

Лемківська
Ватра
Ждиня

Łemkowska
Watra
Zdunya

lemkoland
www.lemkoland.com

Центр культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Куриллів
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 16-18.07.2027
www.watrzdunya.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігніці
ім. Б.І. Антонича - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі
ім. М. Шашкевича - www.szask.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських об'єднань - www.sfulo.com

Фундація «НОВИЦЯ» -
www.nowycia.pl/uk/fundacjanowycia-ua/

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 5 зол.+5,6 зол. поштової оплати в Польщі.
Річна передплата 4x5 зол. + 22,4 зол. (кошти пересилки)= 42,40 зол.

Від закордонної пересилки однієї «Ватри» поштова оплата – 16 зол.
Річна закордонна предплата 4x5 зол. + 64 зол.(кошти пересилки) = 84 зол.

Передплату замовляти за адресою Редакції.
Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków
BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Видає / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

Кольпортер на Україну – Марта Бенькевич-Бойко

Редагує колегія

Анна БУКОВСКА головний редактор, Магдалена МАЄР дизайн, Володимир СУХАНИЧ, Еміль ГОЙСАК,
Василь ШЛЯНТА, Наталія ГЛАДИК, Анна БАРНAT, Кир Аркадій ТРОХАНІВСКИЙ.

Технічне оформлення

Друкарня „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Мартинишин Петро	Варшава	100 зол
Грицина Орест	Варшава	300 зол
Колянчук Анна	Перемишль	400 зол
Холявка Ярослав	Сянік	200 зол
Ольга Леськів	Краків	400 зол

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплат!

Редакція ВАТРИ

Головна управа ОЛ

DOFINANSOWANO ZE
ŚRODKÓW DOTACJI
MINISTRA SPRAW
WEWNĘTRZNYCH
i ADMINISTRACJI

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.
Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Свято ЛОСЯНСКИХ мазярів

Мазярська загорода в Лоси 2 серпня заповнилася людьми. Било чути характерне: «Мазііі, мазіііі...», адже било то Свято лосянських мазярів.

То сучасне свято присвячене єдній з найбільш характерних господарських традицій давньої Лемківщини — мазярству, то є виробленню і продажу мази, дегтю і інших продуктів зв'язаних з переробом дерева і його частин.

Ким били мазяре?

Мешканці Лоси поколіннями займалися виробом мази і єй продажом. Мазяре виїжджали своїма возами далеко поза Лемківщину і довгий час мандрували, продаючи свої продукти. Характерни мазярски вози стали єдним з символів того ремесла.

Гнеска спадщину мазярства мож видіти в **Мазярській загороді в Лоси**, котра є малим музеєм присвяченим історії того ремесла. До єй складу входят м.ін. давна хижа, господарски будинки і шпиклір, а експозиція охоплює тіж оригінальні мазярски вози.

Свято мазярів то не лем фестин. Його головном цілю є **пригадування і популяризування матеріальної та нематеріальної лемківської спадщини**. Свято одбиватся в серпни в Мазярській загороді в Лоси і поєднує історію мазярства з музиком, ремеслом і є нагодом для стрічі мешканців і люди, котрим близка є культура Лемківщини.

В тім році головним мотивом свята била **лемківська архітектура**. В програмі найшлися м.ін. покази різьбярства, теслярства і давного столярства, вирабляня гонтів, плетіння з возини, творіння віх, вінків, павуків, презентація давних будівельних інструментів.

Лося то виняткове місце, бо мазярство дуже сильно вплинуло на характер села. Давня забудова села ріжнилася од присутньої по інших лемківських селах. В місце єднобудинкових загорід Лосяне частіше будували **більши дома з окремима газдівськими будинками**, што било спричинене немалим грошом, який мазяре приносили до села.

Свято мазярів мож брати не лем як оповідання о єднім ремеслі, але як історію **способу лемків на життя: історію** о праці, мандрах, торгівлі, родині, архітектурі, ремеслі і контактах Лемківщини з іншими регіонами.

Марія Сидор

XXV Міжнародний фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини» — «Ватра єднання». Монастириська

